

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 400/06-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza na neverejnom zasadnutí 12. apríla 2007 prerokoval prijatú sťažnosť PharmDr. A. P., Lekárneň S., M., zastúpenej advokátkou JUDr. A. G., T., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006, a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006 porušil základné právo PharmDr. A. P., Lekárneň S., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť PharmDr. A. P., Lekárň S., trovy právneho zastúpenia v sume 6 887,72 Sk (slovom šesťtisícosemstoosemdesiatšedem slovenských korún a sedemdesiatdva halierov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. A. G., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 400/06 z 22. novembra 2006 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť PharmDr. A. P., Lekárň S. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľka v podaní z 29. decembra 2006, ako aj krajský súd vo vyjadrení z 18. decembra 2006 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd preto vo svojom rozhodovaní vychádzal z obsahu sťažnosti, z písomných vyjadrení a z listinných dôkazov.

Sťažovateľka požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006 s tým, aby bol tento rozsudok zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie, a uložil krajskému súdu uhradiť trovy jej právneho zastúpenia.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa súdnou cestou domáhala voči žalovanému zaplatať istiny 298 389,04 Sk s príslušenstvom z dôvodu poplatku z omeškania, pričom suma vychádzala zo sadzby poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne za každý deň omeškania s úhradou faktúr vyúčtovaných žalovanému sťažovateľkou za vydané lieky a zdravotnícke pomôcky pre poistencov žalovaného. Pri uplatnení nároku sťažovateľka vychádzala z ustanovenia § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnom poistení“), podľa ktorého bol poplatok z omeškania za každý deň omeškania 0,1 %. Žalovaný namietal, že k omeškaniu s platbami za faktúry došlo až po 1. júni 2003, keď už platilo novelizované ustanovenie § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení, podľa ktorého bol poplatok z omeškania už iba vo výške 0,01 % denne. Sťažovateľka s právnym názorom žalovaného nesúhlasila a poukázala na nález ústavného súdu zo 17. mája 2004, ktorý bol uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“) pod č. 396/2004 s tým, že uvedeným nálezom bol vyslovený nesúlad § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení v novelizovanom znení s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy. Ústavný súd vyslovil nesúlad novelizovaného ustanovenia účinného od 1. júna 2003, ktorým sa výška poplatku z omeškania znížila z 0,1 % denne na 0,01 % denne. V dôsledku nálezu ústavného súdu stratilo novelizované ustanovenie § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení účinnosť 15. júla 2004, keď bol nález uverejnený v Zbierke zákonov. To znamená, že v čase podania žaloby sťažovateľkou 31. decembra 2004 nebolo toto ustanovenie účinné a v čase vynesenia rozsudku krajského súdu nebolo už ani platné. Krajský súd však napriek tomu vo svojom rozhodnutí vychádzal z neústavnej právnej normy a zaujal stanovisko, podľa ktorého sťažovateľke za omeškanie žalovaného s platením faktúr po 1. júni 2003 priznal poplatok z omeškania iba v dennej výške 0,01 %.

Podľa názoru sťažovateľky uvedeným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu tým, že krajský súd aplikoval vo veci takú právnu normu, o ktorej ústavný súd rozhodol, že nie je v súlade s ústavou, pričom rozsudok

krajského súdu bol vydaný v čase, keď už aplikovaná právna norma stratila tak účinnosť, ako aj platnosť. Rozsudok krajského súdu bol sťažovateľke doručený 4. septembra 2006.

Podpredseda krajského súdu vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti z 18. decembra 2006 doručenom ústavnému súdu 19. decembra 2006 okrem iného argumentoval stanoviskom predsedníčky odvolacieho senátu krajského súdu, v ktorom bolo uvedené:

«Senát 4 Co poukazuje na právny názor uvedený v rozsudku č. k. 4 Co 293/2005-59 zo dňa 14. 06. 2006. Pri rozhodovaní veci sa odvolací súd riadil právnym názorom vysloveným v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“) č. k. III. ÚS 24/2006-9 zo dňa 11. 01. 2006 v tom, že poplatok z omeškania je potrebné počítať do 01. 06. 2003 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania, od 01. 06. 2003 (po novele zákona o zdravotnom poistení zákonom č. 138/2003 Z. z.) do 14. 07. 2004 vo výške 0,01 % za každý deň omeškania a od vyhlásenia nálezu ÚS SR v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov SR“) dňa 15. 07. 2004 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania.»

Podpredseda krajského súdu vo svojom vyjadrení ďalej poukázal na to, že: *«V danej veci boli predmetom konania faktúry splatné od 05. 06. do 05. 07. 2003, teda v období od 01. 06. 2003 do 14. 07. 2004, kedy bol poplatok z omeškania vo výške 0,01 % za každý deň omeškania. Požiadavku navrhovateľky na prerušenie konania odvolací súd nepovažoval za dôvodnú, pretože ÚS SR už zaujal k tejto problematike právny názor v hore uvedenom uznesení. Senát 4 Co preto vyslovil právny názor, že rozhodnutím odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu.»*

Nálezom č. k. III. ÚS 24/2006-9 z 11. januára 2006, na ktorý sa odvoláva podpredseda krajského súdu v citovanom vyjadrení k sťažnosti, rozhodol ústavný súd v obdobnej veci tak, že odmietol sťažnosť sťažovateľky pre jej zjavnú neopodstatnenú argumentujúcu tým, že *„ustanovenie § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení upravujúce výšku poplatku z omeškania na sadzbu 0,01 % stratilo účinnosť 15. júla 2004, to znamená, že na poplatky z omeškania, pri ktorých vzniklo právo na ich vyúčtovanie v období od 1. júna 2003 (účinnosť novely č. 138/2003 Z. z., ktorá zmenila poplatok z omeškania*

na 0,01 %) do 14. júla 2004, je potrebné aplikovať ustanovenie § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení v znení účinnom od 1. júna 2003, to znamená vo výške 0,01 % za každý deň omeškania. Uvedené vyplýva z toho, že podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nálež ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu je záväzný od jeho uverejnenia v Zbierke zákonov. Právny predpis, ktorého nesúlad s ústavou ústavný súd vyslovil, stráca účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov. Z týchto ustanovení zákona o ústavnom súde a z čl. 125 ústavy vyplýva, že účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu s ústavou vznikajú do budúcnosti – *ex nunc*, nie spätne. Teda nálež ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov nemá účinky do minulosti – *ex tunc*. V danom prípade by išlo o nedovolenú retroaktivitu. Teda ak nálež ústavného súdu o nesúlade § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení s ústavou bol uverejnený v Zbierke zákonov 15. júla 2004, tak poplatok z omeškania je potrebné počítať do 1. júna 2003 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania, od 1. júna 2003 (novela zákona o zdravotnom poistení č. 138/2003 Z. z.) do 14. júla 2004 vo výške 0,01 % za každý deň z omeškania a od vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov 15. júla 2004 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania“.

K vyjadreniu podpredsedu krajského súdu zaujala 29. decembra 2006 stanovisko právna zástupkyňa sťažovateľky, ktorá s ním vyslovila nesúhlas z dôvodov, ktoré tvoria podstatu argumentácie v jej ústavnej sťažnosti. Navyše dodala, že: „... aj môj právny názor vychádza z čl. 1 Ústavy SR, ktorý proklamuje právnosť štátu Slovenskej republiky a z judikatúry Ústavného súdu SR, z ktorých vyplýva, že princípom právnej istoty musí byť dôvera v účinný a platný právny predpis. Preto poukazujem na to, že v čase vynesenia rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 293/05 zo dňa 14. 6. 2006, nebolo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona 273/94 Z. z. v znení novely 138/2003 Z. z. ani účinné ani platné.

Preto považujem rozsudok Krajského súdu v tejto veci za protiústavný a súčasne porušujúci základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa § 46 ods. 1 Ústavy SR.“

Sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu. Na základe rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 sa stal sudca spravodajca v tejto veci členom IV. senátu. Vzhľadom na to vo veci samej o sťažnosti sťažovateľa rozhodoval IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 24 C 81/05 z 9. mája 2005, pričom žalovanej nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd okrem iného uviedol:

„Odvolací súd preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 O. s. p. na pojednávaní podľa § 214 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

V danej veci z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľka sa domáhala proti odporkyni zaplatenia poplatku z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania z faktúr č. 0420030028, 0420030033, 0420030037 a 04220030042 podľa § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. pred jeho novelou zákonom č. 138/03 Z. z. účinným od 1. 6. 2003, ktoré boli uhradené po lehote a mali splatnosť od 5. 6. do 5. 7. 2003. Zákon č. 273/94 Z. z. v znení platnom do 31. 5. 2003 upravoval v ust. § 38 ods. 4 právo zdravotníckych zariadení – na poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania v prípade nedodržania lehoty splatnosti odo dňa splatnosti účtovného dokladu - faktúry. Výška tohto poplatku z omeškania bola zákonom č. 138/03 Z. z. účinným od 1. 6. 2003 zmenená na 0,01 % za každý deň z omeškania. Ustanovenie § 38 ods. 4 upravujúce výšku poplatku z omeškania na sadzbu 0,01 % stratilo účinnosť 15. 7. 2004, t. j. dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu SR o jeho nesúlade s ústavou v zbierke zákonov, to znamená, že na poplatky z omeškania, pri ktorých vzniklo právo na ich vyúčtovanie v období od 1. 6. 2003, kedy nadobudla účinnosť novela zák. č. 138/03 Z. z., ktorá zmenila poplatok z omeškania na 0,01 % do 14. 7. 2004, je potrebné aplikovať ust. § 38 ods. 4 účinné od 1. 6. 2003

vo výške 0,01 % za každý deň omeškania, čo vyplýva z toho, že podľa § 41 ods. 2 zák. č. 38/93 Z. z. o ústavnom súde nález ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu je záväzný od jeho uverejnenia v zbierke zákonov a právny predpis, ktorého nesúlad s ústavou ústavný súd vyslovil stráca účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov. Z tohto zákonného ustanovenia a z čl. 125 Ústavy SR vyplýva, že účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade právneho predpisu s ústavou vznikajú do budúcnosti - *ex nunc*, nie spätne. Preto keď nález ústavného súdu o nesúlade § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení s ústavou bol uverejnený v Zbierke zákonov 15. 7. 2004, poplatok z omeškania je potrebné počítať do 1. 6. 2003 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania, od 1. 6. 2003 do 14. 7. 2004 vo výške 0,01 % za každý deň omeškania a od 15. 7. 2004 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania (Uznesenie Ústavného súdu SR III. ÚS 24/06-9). Takže keď sa odporca dostal s plnením do omeškania v mesiacoch jún až júl 2003 u všetkých štyroch faktúr, to zn. v čase účinného ust. § 38 ods. 4 od 1. 6. 2003 do 15. 7. 2004, vznikol mu nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne z dlžnej sumy 912.470,90 Sk za 161 dní omeškania v sume 14.690,78 Sk, zo sumy 32.875 za 147 dní omeškania v sume 483,26 Sk zo sumy 964.825,90 Sk za 144 dní omeškania v sume 13.893,49 Sk a zo sumy 39.749,90 Sk za 145 dní omeškania v sume 576,37 Sk spolu v sume 29.643,37 Sk, keď odporkyňa počet dní omeškania vyčíslila o 4 dni menej, čo navrhovateľka nenamietala. Požiadavka navrhovateľky v odvolacom konaní na prerušenie tohto konania podľa § 109 ods. 2 O. s. p. s prihliadnutím na sťažnosť podanú na Ústavný súd SR nebola dôvodná, nakoľko samotné prijatie sťažnosti na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde neznamená, že namietané rozhodnutia všeobecných súdov budú zrušené, pretože pri predbežnom prerokovaní návrhu Ústavný súd SR len rozhoduje či prijíma návrh na ďalšie konanie a navyše predmetná otázka bola už riešená aj rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR.

Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej zamietajúcej časti ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. potvrdil. “

Z nálezú ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 vyplýva, že ústavný súd okrem iného vyslovil aj nesúlad ustanovenia § 38 ods. 3 a 4 zákona o zdravotnom

poistení s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy. Nález bol uverejnený v Zbierke zákonov 15. júla 2004 pod č. 396/2004 Z. z.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...).

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom (...).

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c),

aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť podľa čl. 125 ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho

predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

Podľa § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde ostatné právoplatné rozhodnutia vydané v občianskoprávnom alebo správnom konaní na základe právneho predpisu, ktorý celkom, sčasti alebo v niektorom ustanovení stratil účinnosť, zostávajú nedotknuté; povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nemožno nútene vymáhať.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Za výnimku z princípu, podľa ktorého výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať viaceré ustanovenia zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide o ustanovenia, z ktorých vyplývajú účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov.

Podľa právneho názoru sťažovateľky povinnosťou všeobecného súdu je aplikovať právny stav vzniknutý nálezom ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov, a to nielen v procesnoprávnom zmysle, ale aj z hľadiska hmotnoprávneho. To znamená, že hmotnoprávne účinky nesúladného ustanovenia sa uverejnením nálezu ústavného súdu anulujú ex tunc. V týchto prípadoch sa teda vychádza z toho, že hmotnoprávne účinky nesúladného ustanovenia sú nálezom ústavného súdu anulované od začiatku.

Oproti tomu podľa právneho názoru krajského súdu treba hmotnoprávne účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov vykladať tak, že platia ex nunc, teda

od momentu uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov. Preto nároky vzniknuté do momentu uverejnenia nálezu o nesúlade právnych predpisov sa riadia právnym stavom existujúcim dovtedy. Nový právny stav založený nálezom ústavného súdu sa vzťahuje iba na nároky vzniknuté od uverejnenia nálezu.

Z pohľadu ústavného súdu treba na úvod konštatovať, že v danej veci ide o kolíziu medzi princípom zachovávanía ústavnosti na jednej strane a princípom právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú súčasťou právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Princíp zachovávanía ústavnosti sa realizuje v tomto prípade rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na právoplatných rozhodnutiach orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu prednosť treba dať jednoznačne princípu ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia určitých bŕzd daných princípom právnej istoty.

Ústava a zákon o ústavnom súde rozdeľujú problematiku hmotnoprávných účinkov nálezu ústavného súdu o súlade právnych predpisov na dve skupiny. Ide predovšetkým o prípady, ktoré boli do momentu uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (judikované). Ďalej sú to prípady, ktoré vo chvíli uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov právoplatne skončené ešte neboli.

1. Z ustanovenia § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že právoplatné rozhodnutia vydané v občianskoprávnom a správnom konaní pred uverejnením nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov po uverejnení nálezu zostávajú síce nedotknuté, avšak povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nemožno nútene vymáhať. Uvedené ustanovenie však neposkytuje žiadnu ochranu tomu účastníkovi občianskoprávneho alebo správneho konania, ktorý bol v konaní neúspešný, teda uplatnený nárok mu vzhľadom na aplikáciu nesúladného právneho predpisu nebol priznaný, resp. nebol priznaný v celom rozsahu.

Aj tu možno konštatovať, že hmotnoprávne účinky nálezu o nesúlade pôsobia *ex tunc*. Aj keď nedochádza k obnove právoplatne skončeného konania, pokiaľ povinný subjekt do uverejnenia nálezu uloženú povinnosť nesplnil, stáva sa táto nevymáhateľnou proti vôli povinného subjektu.

2. Hoci ústava a zákon o ústavnom súde nemajú výslovné ustanovenia o hmotnoprávných účinkoch nálezu o nesúlade vydaného pred právoplatným skončením konania, treba dôjsť k jednoznačnému záveru, že v týchto veciach nastávajú hmotnoprávne účinky pre všetkých účastníkov konania *ex tunc*. Ak sa totiž tieto účinky prejavujú *ex tunc* vo veciach judikovaných právoplatne pred uverejnením nálezu, potom a *fortiori* musí to tak byť vo veciach neskončených právoplatne v momente uverejnenia nálezu o nesúlade. Opačný výklad je priamym popretím princípu zachovávanía ústavnosti a zároveň neprípustným absolutizovaním princípu právnej istoty.

Ústavný súd považuje za potrebné v tejto súvislosti pripomenúť, že podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy a § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde môže podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov aj všeobecný súd, a to v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Ak totiž všeobecný súd dospeje k záveru, že právny predpis, ktorý by mal v konkrétnej prerokúvanej veci aplikovať, nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily, má možnosť vylúčiť aplikáciu tohto nesúladného právneho predpisu cestou ústavného súdu, ktorý môže nesúlad právneho predpisu vysloviť. Následkom nálezu ústavného súdu by malo byť to, že všeobecný súd daný právny predpis nebude pri rozhodovaní veci aplikovať. Pri právnom názore, aký zastáva krajský súd, nemalo by oprávnenie všeobecného súdu podať návrh na vyslovenie nesúladu žiaden konkrétny praktický význam. Hoci by ústavný súd nesúlad predpisu vyslovil, nič by sa tým nezmenilo na hmotnoprávnom posúdení konkrétnej veci, lebo posudzované nároky vznikli ešte v čase, keď bol tento predpis platný a účinný a vzťahovala sa naň prezumpcia ústavnosti.

Vzhľadom na to možno konštatovať, že interpretácia hmotnoprávných účinkov nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov, ktorú zastáva krajský súd, je arbitrárna. Je totiž v zrejmom rozpore s ústavnou a zákonnou úpravou.

Takýto názor korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odlišným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-39 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie poplatku z omeškania.

Z tohto nálezu vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo o zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

Na základe toho ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade oprel svoj rozsudok sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006 o také znenie § 38 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení, ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo platné ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo potrebné vysloviť, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie označeného článku ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 Co 293/05 zo 14. júna 2006, podľa § 56 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. A. G.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to 2 x 2 730 Sk a 2 x 164 Sk režijný paušál, t. j. spolu 5 788 Sk. Keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 %, t. j. o 1 099,72 Sk, podľa § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia boli priznané v celkovej sume 6 887,72 Sk.

Podanie právnej zástupkyne doručené ústavnému súdu 4. januára 2007 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2007